

Internetconsultatie EPBD IV

Hierbij de reactie vanuit ODNL op de EPBD IV, eerste tranche.

Te beoordelen documenten:

Bij de [internetconsultatie](#) zijn de volgende documenten bijgevoegd:

- Beleidskompas wijziging Besluit bouwwerken leefomgeving i.v.m. implementatie EPBD IV eerste tranche
- Regeldrukonderzoek EPBD IV
- Wijziging Besluit bouwwerken leefomgeving iv implementatie EPBD IV richtlijn (eerste tranche)

Per document onze opmerkingen:

Beleidskompas

Uit dit document wordt duidelijk dat het bevoegd gezag (gemeente), dan wel het mogelijk uitvoerend bevoegd gezag (Omgevingsdiensten) nog niet zijn geconsulteerd bij het opstellen van het beleid.

Dit is een gemiste kans.

Wel is aangegeven dat het “overlegplatform bouwregelgeving” is geconsulteerd met daarin ontwerpende, toeleverende en uitvoerende bouw, vertegenwoordigers van de gebruikers en eigenaren van gebouwen en andere belangenorganisaties.

Wel heeft de VNG en enkele Omgevingsdiensten (OD's) meegedacht over de concept kamerbrief van 11 maart jl. Maar van een gestructureerd meedenkproces bij de voorbereiding van de beleidsvorming – zoals door KGG bij de energiebesparingsplicht afgelopen mei was georganiseerd – is geen sprake geweest.

Regeldrukonderzoek EPBD IV

De gevolgen voor de bedrijven zijn in beeld gebracht. Onze opmerkingen hierover vindt u in onze reactie.

Een uitwerking van de (financiële) lasten die door de wetwijziging ontstaan bij het decentrale bevoegd gezag zijn nog niet uitgewerkt. Dit terwijl deze taak wel uitvoeringscapaciteit vraagt. In de NvT wordt onder het kopje toezicht alleen uitgelegd hoe het stelsel van toezicht en handhaving in zijn algemeenheid in elkaar steekt.

De verdere uitwerking moet nog gebeuren. Zonder deze uitwerking kan er bijvoorbeeld geen budget worden vastgesteld voor het toezicht op de EPBD IV. Dit onderdeel kan daarom niet beoordeeld worden door ODNL.

Voor een goede beoordeling zullen de volgende vragen nog beantwoord moeten worden:

- Wat zijn de implicaties van de wetwijzigingen voor het bevoegd gezag?
- Wat zijn de verwachte uitvoeringskosten? (Bijvoorbeeld aanpassing zaaksystemen)
- Waar wil het ministerie de uitvoering neerleggen? Geheel bij de gemeente of in het basistakenpakket van de omgevingsdiensten?

In het Bbl zijn veel basistaken m.b.t energietoezicht bij bestaande gebouwen opgenomen, zoals de lijst met erkende maatregelen. De nieuwe taken, zoals bijvoorbeeld Gebouwautomatiserings- en controlesystemen (GACS) passen, redenerend vanuit de uitvoeringspraktijk, naadloos in het bestaande basistakenpakket van de omgevingsdiensten.

In een voorstel om de lastendruk voor bedrijven te verminderen is in het kader van de evaluatie van de energiebesparingsplicht door omgevingsdiensten bij KGG aangegeven dat een aantal branches die nu onder de onderzoeksplicht vallen, zoals ziekenhuizen kunnen worden gereguleerd onder de minimaal

wettelijke verplichte erkende maatregelen. Hierbij is aangenomen dat het besparingspotentieel voldoende is geborgd middels de verplichting vanuit de GACS uit het Bbl. Impliciet zijn de verplichtingen uit het Bbl daarmee een onmisbaar onderdeel geworden van het maatregelenpakket bij bestaande bedrijven. Ook hier geldt dus dat vanuit de uitvoeringspraktijk het logisch zou zijn wanneer de uitvoering dus bij omgevingsdiensten wordt belegd. Waarbij we willen benadrukken dat het decentrale bevoegde gezag cq. de eigenaren van onze gemeenschappelijke regelingen hierin ook een zwaarwegende stem dienen te hebben.

Om een gelijk speelveld te creëren dienen deze taken in het basistakenpakket te worden opgenomen, zodat deze taken zo eenduidig mogelijk worden uitgevoerd, net als andere energietaken waarvoor energie-inspecteurs aan de lat staan.

We willen als ODNL meegenomen worden in de gesprekken over de afweging om het tot een basis- of plustaak te benoemen.

Communicatie

In het regeldrukonderzoek is ervan uitgegaan dat de wijzigingen die in kader van EPBD 3 bij bijvoorbeeld de GACS verplichting al zijn geïmplementeerd en worden toegepast in de branche. Op zich een logische gedachte om dit vanuit die optiek te benaderen, maar dit komt uiteraard niet overeen met de werkelijkheid. Pas vanaf 31 december 2025 zal het toezicht op de EPBD 3 (GACS) starten.

Omgevingsdiensten zijn op dit moment nog niet gestart met de communicatie over deze verplichting, omdat belangrijke zaken nog niet duidelijk zijn. Ook vanuit de Rijksoverheid met “zet de knop om”, of in mailingen naar bedrijven is deze verplichting (nog) niet meegenomen.

We vragen ons daarom af of de bedrijven die onder deze wetgeving gaan vallen voldoende voorbereid zijn op deze verplichting. Wij merken dat de huidige communicatie naar bedrijven over deze verplichtingen vrij technisch is en het (nog) niet duidelijk is wat er precies van bedrijven wordt verwacht. Wij vragen om een heldere, eenduidige en begrijpelijke uitleg van de verplichting. Zodat bedrijven ook het nut en het grote besparingspotentieel zien van deze maatregelen, met name GACS.

Wijziging Besluit bouwwerken leefomgeving

De volgende wijzigingen worden behandeld in deze memo:

Tabel 3.83: gebruiksfunctie

Artikel 3.84: hernieuwbare energie

Artikel 3.86a: (opwekking zonne-energie), verplichting voor zon-PV bij overheidsinstellingen vanaf een bepaald oppervlak.

Artikel 3.87: overgangsrecht

Artikel 3.96: fietsparkeerplekken

Paragraaf 3.7.12 gebouwautomatiserings- en controlesystemen en automatische lichtregeling

Vervallen van de keuring van verwarmings-, ventilatie- en airconditioningsystemen (pagina 43)

Artikel 4.178b fietsparkeren

Vragen:

Tabel 3.83 Gebruiksfuncties

In de Nvt staat bij artikelsgewijze toelichting: *artikelen zijn aangewezen voor alle gebruiksfuncties waarbij sprake is van een gebouw, met uitzondering van de industriefunctie en de woonfunctie.*

- ➔ In de aansturingstabel is te zien dat ook *overige gebruiksfuncties* zijn uitgesloten voor artikel 3.86 a en b. Dit lijkt tegenstrijdig. Bijvoorbeeld stationsgebouwen behoren tot de overige gebruiksfunctie. Moet de verplichting hier niet gelden?
- ➔ Waarom is de industriefunctie uitgesloten? Dit is niet terug te vinden in art 10 van de EPBDIV. Nu geldt de verplichting bijvoorbeeld niet bij opslaglocaties van de overheid.

Artikel 3.84 Maatregelen hernieuwbare energie

In artikel 3.84, tweede lid, onder b, wordt na “maatregelen voor het jaarlijks produceren van hernieuwbare energie” ingevoegd “, met uitzondering van de opwek van zonne-energie, bedoeld in artikel 3.86a”.

- ➔ Hoe moet dit worden gezien in de praktijk? Betekent dit dat alleen de gebouwen die een zonnepanelen verplichting hebben vanuit 3.86a, geen verplichting meer hebben vanuit de energiebesparingsplicht? Het artikel kan ook opgevat worden als: de energiebesparingsplicht bevat sowieso geen zonnepanelen verplichting meer (voor overheidsgebouwen). Belangrijk dit te verduidelijken in de NvT.

Artikel 3.86 Opwekking zonne- energie

Lid 1: Een gebruiksfunctie van een overheidsinstantie heeft een installatie op het dak voor de opwek van zonne-energie met

- Wanneer is er sprake van een overheidsgebouw? Is dit alleen wanneer een gebouw in bezit en gebruik is door een overheidsinstelling. Of is alleen bezit voldoende?
- Dit geldt trouwens bij meer artikelen waar deze definitie wordt gebruikt.

Lid 2: Aan het eerste lid wordt ook voldaan als in plaats van zon een andere hernieuwbare niet fossiele bron wordt gebruikt.

- ➔ Er wordt hier gesproken over het “gebruiken” van een niet fossiele bron. Terwijl het eerste lid spreekt over opwek. Wij vragen toelichting en extra check op de samenhang (opwek en gebruik zijn zeker niet hetzelfde).
(Mogelijke oplossing: ‘voor de opwek’ achter de laatste zin zetten)

Lid 4.b: b. een gebouw dat is aangesloten of aantoonbaar binnen drie jaar na de renovatie wordt aangesloten op een warmtenet als bedoeld in artikel 1 van de Warmtewet;

- ➔ Waarom wordt in dit artikel gesproken over een renovatie? Is het niet voldoende als het aannemelijk is dat een pand binnen 3 jaar op een warmtenet wordt aangesloten?

Artikel 3.96 Fietsparkeerplekken

Artikel 3.96b (fietsparkeerplaatsen) Een gebouw, anders dan een woongebouw, heeft een aantal fietsparkeerplaatsen dat tenminste 15% van de gemiddelde of 10% van de totale gebruikerscapaciteit van het gebouw vertegenwoordigt, waarbij rekening wordt gehouden met de ruimte die nodig is voor fietsen met grotere afmetingen dan standaardfietsen.

- ➔ Gemiddelde gebruikerscapaciteit, een vreemde term. Een pand heeft een capaciteit of gemiddelde bezetting. Niet een gemiddelde capaciteit. Anders gezegd. Een pand heeft een aantal zitplekken of een pand heeft een gemiddelde bezet aantal zitplekken. Niet een gemiddeld aantal zitplekken.(zie ook de opmerking nieuwbouw over fietsparkeren)
- ➔ Gemiddelde bezetting lijkt ons daarnaast erg lastig aan te tonen. Hoe moeten toezichthouders dit controleren? Belangrijk de wetgeving zo vorm te geven dat deze ook gehandhaafd kan worden. (Door gebruik capaciteit of aantal zitplekken is dit het eenvoudigst te controleren).
- ➔ Let hierbij ook op panden met een bijzondere functie (zoals bijvoorbeeld een gymzaal die gebruikt wordt voor inentingen.)

Artikel 3.87b Laadpunten elektrische voertuigen

Bidirectioneel laden en slim laden

In de Nota van toelichting is aangegeven dat de laadpunten geschikt moeten zijn voor slim laden (het zgn dynamic load balancing) en, waar dat passend en geschikt is, bidirectioneel laden.

Wij zijn sterk voorstander van de verplichting om laadpunten te voorzien van dynamic load balancing in verband met de netcongestie problematiek.

Bidirectionele laadpunten zullen in de praktijk bij bedrijven wellicht minder zinvol zijn. Tijdens werktijden zal de vraag naar backup capaciteit bij bedrijven wellicht beperkt zijn, waardoor deze (nu nog flink duurdere) laadpalen weinig meerwaarde zullen hebben.

Het artikel geeft nu geen kader wanneer een bidirectioneel laadpunt vereist moet worden (passend is) door een toezichthouder.

- ➔ Wij adviseren een toetsingskader uit te werken wanneer/bij welke gebruiksfunctie een bidirectioneel laadpunt een vereiste is.

Brandveiligheid bij laadpunten parkeergarages

Bij het opnemen van de eis van laadpunten bij bestaande gebouwen lijkt geen rekening gehouden te worden met de brandveiligheid bij bijvoorbeeld (ondergrondse) parkeergarages. Bijvoorbeeld bij garages die boven woongebouwen of zorginstellingen gelegen zijn, vragen wij ons af of het wenselijk is hier een veelheid van laadpunten te realiseren zonder aanvullende eisen. Er zou een concreter kader opgenomen kunnen worden, zoiets van risico-gebaseerde aanpak gebaseerd op informatie als in <https://nipv.nl/onderzoek/parkeergarages/>. Wellicht is het raadzaam dat de veiligheidsregio ook advies geeft over de mogelijkheden die hieraan gesteld dienen te worden?

- ➔ Neem bij laadpunten in parkeergarages een concreet kader op waarin de overwegingen m.b.t. brandveiligheid zijn meegenomen.

Gebouwautomatiserings- en controlesystemen en automatische lichtregeling

De term “nominaal vermogen” komt veel voor in de artikelen. Wij adviseren de definitie van deze term op te nemen in bijlage 1. Ook in de Nota van toelichting bij de implementatie van de EPBD 3 ontbrak nog een definitie.

- ➔ Wat is de definitie van nominaal vermogen?

In het aansturingsartikel wordt generiek gesproken over verwarmingssystemen, en specifiek over airconditioningsystemen. De reikwijdte voor het verwarmen is daarmee algemeen gesteld voor alle soorten technieken, maar voor het koelen van een gebouw wordt slechts voor één type techniek GACS verplicht gesteld. Is dit de bedoeling van de Europese richtlijn geweest?

Zo nee, dan adviseren wij in plaats van de term airconditioningsystemen een term als “ruimtekoelingssysteem” op te nemen.

- ➔ Moet de term airconditioningsysteem vervangen worden door “ruimtekoelingssysteem” (of gebruik klimaatbeheersingssysteem)?

De verplichting is zeer generiek, voor alle gebouwen waar een verwarming of airconditioningsysteem vanaf de gestelde drempelwaarden, uitgezonderd woongebouwen.

De verplichting zal daarmee gaan gelden voor vrijwel alle bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen, zoals kantoren, scholen, winkelcentra, bedrijfshallen, datacenters, ziekenhuizen, industriële gebouwen etc.

In de Nota van Toelichting bij de implementatie van de EPBD 3¹ is opgenomen dat de verplichting rust op utiliteitsgebouwen. Wij adviseren dit nader te concretiseren.

- ➔ Is deze brede reikwijdte meegenomen in de bepaling voor de lastendruk?
- ➔ Op welk onderzoek is het ingeschatte percentage van gebouwen dat al voldoet aan de GACS verplichting gebaseerd?

Bij industriële gebouwen en datacenters is vaak sprake van een gecombineerd verwarming – of airconditioningsysteem voor het proces en gebouw. Hoe moet hierbij het relevante vermogen voor de GACS bepaling worden vastgesteld?

Wij adviseren dit nader toe te lichten, dit helder uit te werken in de Regeling en bedrijven hier in de communicatie op te wijzen.

- ➔ Is helder hoe moet worden omgegaan met verwarmings- en airconditioningsystemen die bedoeld zijn voor proces én ruimtekoeling?

Er is geen uitzondering bij zeer hoge terugverdientijd van een GACS systeem. In de [Nota van toelichting](#) bij deze implementatie vanuit de EPBD 3 is gesteld dat Nederland geen gebruik maakt van de uitzonderingsmogelijkheid uit de richtlijn om situaties uit te zonderen waarin het installeren van GACS technisch of economisch niet haalbaar is. Dit omdat de verwachting is dat dit in alle gevallen haalbaar is. Wel is het zo dat er maatwerk mogelijk is op dit artikel, dus via die route door bedrijven een uitzondering gevraagd kan worden op de GACS verplichting. Dit is echter wel een tijdsintensieve route via vergunningverlening.

- ➔ Is het echt zo dat deze verplichting in alle gevallen haalbaar is?

¹ Nota van toelichting EPBD3: “In Nederland zijn er circa 140.000 utiliteitsgebouwen met verwarmings- of koelingssystemen met een vermogen hoger dan 290 kW. Bij circa 110.000 (80%) van de utiliteitsgebouwen is al een GACS geïnstalleerd die aan de eisen van de EPBD voldoet.”

Volgens ons zou het best ingrijpend (en kostbaar) kunnen zijn als een pand nog geheel geen automatiseringssysteem heeft. In het lastendruk onderzoek zijn de kosten echter heel erg beperkt ingeschat:

Tabel 5. Artikel 13.9 en 13.10 Gebouwautomatiserings- en controlesystemen in middelgrote utiliteitsgebouwen

Doelgroep	Eenmalig structureel	of Kosten apparatuur per gebouw	Aantal gebouwen	Kosten (P*Q)
Bestaande utiliteit (middelgroot) – geen zelfr. app.	Eenmalig	€3.750	21.341	€ 80.028.750
Bestaande utiliteit (middelgroot) – wel zelfr. app.	Eenmalig	€600	64.022	€ 38.413.200
Nieuwbouw utiliteit (middelgroot)	Structureel	€600	2.426	€ 1.455.600

Hierin worden de volgende onderdelen van een GACS benoemd:

- Het installeren van een 'slimme ruimtethermostaat'
- Toepassen van thermostatische radiatorkranen

Daarnaast wordt iets genoemd over zelfregulerende apparatuur. Hierin lijkt niet meegenomen te zijn dat dit geheel van zelfregulerende apparatuur via een gebouwbeheersysteem geautomatiseerd uitgelezen en geanalyseerd moet kunnen worden.

- ➔ Wij adviseren een eenvoudig handhaafbare hardheidsclausule op te nemen en denken hier graag over mee.

Wat houdt de GACS verplichting in de praktijk precies in?

Uit navraag door OD's bij bedrijven blijkt er een groot verschil te zitten tussen de geraamde kosten voor een GACS in het lastendruk onderzoek, en hoe bedrijven dit ervaren. Bedrijven die wij spreken over een GACS, hebben het over een systeem met kosten in de orde grootte van 40.000 – 100.000 euro per jaar. Hiermee rijst de vraag of er over hetzelfde wordt gesproken. Graag dit verduidelijken in de communicatie naar bedrijven.

- ➔ Wat behoort precies tot een GACS en wat niet?

Ook in de volgende tekst lijkt het GACS te beperkt te zijn meegenomen in het lastendruk onderzoek: "Certificerende partijen in de energielabelsector verwachten dat deze wijzigingen beperkte gevolgen zullen hebben voor de werkwijze. Het verkrijgen van de extra informatie die op basis van deze wijzigingen benodigd is om de energieprestatie te berekenen kan eenvoudig ingepast worden in locatiebezoeken die adviseurs van de certificerende partijen op dit moment afleggen.

"De aanwezigheid van een GACS is eenvoudig af te lezen aan de installatie of anderszins verkrijgbaar via de installateur" ". "De respondenten namens energielabelverstrekkers verwachten dat deze extra werkzaamheden niet langer dan 5-10 minuten per werkbezoek in beslag nemen"

Maar bovenstaande tijdsinschatting lijkt niet realistisch, gezien de uitgebreide checklist die er door de RVO is opgesteld om te controleren of er wordt voldaan aan de eisen uit het bouwbesluit. De [eisen](#) zijn vrij gedetailleerd. Het is niet duidelijk wat met de extra werkzaamheden wordt bedoeld.

We vragen ons daarnaast af of er door de branche al invulling wordt gegeven aan artikel 3.146 lid 1 b waarin de eis is opgenomen om energie-efficiëntie van het gebouw te toetsen. En daarbij de rendementsverliezen van technische bouwsystemen in beeld te brengen en de beheerder van de voorzieningen of technische installaties te informeren over de mogelijkheden om energie-efficiëntie te verbeteren.

- ➔ Wij adviseren om de verplichting duidelijker uit te werken zodat voor bedrijven en inspecteurs duidelijk is wat de verwachting is en de verplichting ook goed handhaafbaar is. Daarbij vragen wij in het lastenonderzoek voor het toezicht om te rekenen met een realistische tijdsinschatting.

Keuring van verwarmings-, ventilatie- en airconditioningsystemen

Deze keuring komt te vervallen in 2030 en wordt vervangen door een vrijwillige regeling - de Duurzaam Beheer en Onderhoud (DBO) aanpak (pagina 43 lastendruk onderzoek). Dit lijkt in naamgeving sterk op de DBO methodiek in de EML systematiek. Wordt hiermee hetzelfde bedoeld? Het lijkt ons handig om beide in elkaar te passen en niet verschillende methodieken via verschillende wetgevingen te introduceren. Op pagina 34 wordt aangegeven dat DBO als een vrijwillig instrument aangeboden wordt (door wie?). Dit sluit niet aan bij de EML, wat is hier de bedoeling van?

In het keuringsregime van installaties wordt nu in paragraaf 3.5 van de toelichting aangegeven dat kwaliteitseisen vervallen :

“Eisen aan de deskundigheid van experts voor verwarmingskeuringen maken deel uit van de SCIOS Keuring van stookinstallaties die per ministeriele regeling is aangewezen. Door de voorgestelde intrekking van deze aanwijzing vervallen daarmee ook de aan de keuring gekoppelde vakbekwaamheidseisen.”

- ➔ Onduidelijk is welke SCIOS scope keuring(en) vervallen. Betreft dit alleen de keuring voor verwarmings-, ventilatie- en airconditioningsystemen, ofwel de “EPBD” keuring? Hoe hangt dit samen met de SCIOS-vereisten en het hele systeem wat hieraan vasthangt qua vereisten en keuringen? Vervallen deze vereisten? Graag dit verduidelijken in de Nota van Toelichting.
- ➔ Door intrekking vervalt vakbekwaamheid: wat is hier de bedoeling van? We hebben juist vakbekwame mensen nodig. Ingewikkeld om te handhaven als er niets met de alarmering wordt gedaan, hoe te handhaven? Installaties zijn vaak ook niet goed ingeregeld. GACS is belangrijk, maar zou een aanvulling moeten zijn op de keuringen, niet in plaats van.

6. Nieuwbouw artikel 4.178b Fietsparkeren (nieuw artikel)

Wij adviseren op te nemen dat deze nieuwe eis alleen geldt voor de woonfunctie voor zorg, voor studenten, voor COA en voor de andere gebruiksfuncties. Dit om verwarring met paragraaf 4.5.5 te voorkomen.

- ➔ Wat is de definitie en wie bepaalt de gebruikerscapaciteit? Waarom niet aansluiten bij het aantal personen van de gebruiksmelding (paragraaf 6.1.2)